

– интерактивные умения, способствующие созданию нового продукта.

Специфика интерактивных навыков и умений профессионально-ориентированной речевой деятельности определяется не только спецификой специальным образом отобранных текстов, спецификой целей, которые ставит перед собой студент в процессе речевой деятельности, но и спецификой ситуаций профессионально-ориентированного общения.

Описанная технология комплексного обучения профессионально-ориентированной иноязычной речевой деятельности в контексте интерактивного подхода успешно реализуется кафедрой иностранных языков НТУ «ХПИ» в течение последних нескольких лет.

*Интерактивный подход в комплексном обучении иностранным языкам
профессиональной ориентации*

Беркутова Т. И., г. Харьков, Украина

Тычина Н. В., г. Харьков, Украина

Рассматриваются механизмы, обеспечивающие обучение иностранным языкам профессиональной ориентации. Обсуждаются содержание, методы и средства комплексного интерактивного обучения профессионально-ориентированной иноязычной речевой деятельности.

*Інтерактивний підхід до комплексного навчання іноземним мовам
професійного спрямування*

Беркутова Т. І., м. Харків, Україна

Тичина Н. В., м. Харків, Україна

Розглядаються механізми, що забезпечують навчання іноземним мовам професійного спрямування. Обговорюються зміст, методи та засоби комплексного інтерактивного навчання професійно-спрямованій іномовній мовленнєвій діяльності.

Interactive approach in the complex teaching of English for specific purposes

Berkutova T. I., Kharkov, Ukraine

Tychina N. V., Kharkov, Ukraine

Mechanisms, providing the teaching of English for specific purposes are considered. The content, methods and means of the complex interactive teaching of foreign speech activities are discussed.

Список литературы: 1. Боголюбов В. И. Технологизация образования: теория и опыт // Школьные технологии. 2004. № 5. С. 18–31. 2. Глазман М. С. Научное творчество как диалог // Научное творчество. М., 1969. С. 221–232. 3. Гузеев В. В. Образовательная технология: от приема до философии. М., 1996. 4. Кожина М. Н. О диалогичности письменной научной речи: учеб. пособие по спецкурсу. Пермь, 1986. 5. Мосина М. А. Реализация интерактивного подхода в комплексном обучении профессионально-ориентированной иноязычной речевой деятельности. 2009., Пермь.

*Брославська Г. М.
м. Харків, Україна*

ВИХОВНА СКЛАДОВА ВИКЛАДАННЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

На рубежі другого і третього тисячоліть людство опинилося перед принципово новими цивілізаційними викликами, які потребують відповідних знань, внутрішньої готовності особистості, уміння адекватно оцінювати ситуацію і діяти. Усе це пред'являє принци-

пово нові вимоги до людини сучасного, як його називають – постіндустріального, інформаційного суспільства.

Перед педагогами постала проблема у формуванні людини, якій притаманна духовність, усвідомлення своєї відповідальності, прагнення до досконалості. Розв'язанням та її дослідженням займалося безліч визначних науковців, викладачів тощо.

Видатний чеський педагог-гуманіст, засновник дидактики Я.-А. Коменський вважав, що людина є найдосконалішим творінням, «дивовижним мікрокосмом». Усе, що у ній закладене природою, має розвинути освіта. Особливу роль він відводив принципу природовідповідності виховання і навчання, який має бути заснованим на «власне людській природі». Коменський вважав, що будь-яку дію природа починає зсередини. Цю тезу він ілюстрував тим, що садівник, прищеплюючи дерево, не прикладає живець зовні до кори, а глибоко розщеплює стовбур. Тому помиляються ті наставники, які багато диктують і змушують заучувати напам'ять «без ретельного роз'яснення речей», як і ті, хто без міри роз'яснює, «не знаючи, як потрібно відкрити корінь і ввести паросток наук». Справжній педагог, за його твердженнями, повинен вчасно і вміло, всіма способами розкривати пізнавальні здібності й доцільно застосовувати їх [5].

Психолог Л. Виготський вважає що «... найширша у світі проблема – проблема життя та творчості...» розгортається у виховуючому навчанні. Бо саме воно уособлює суспільний ідеал – уявлення про те, яка особистість відповідає вимогам суспільства. Актуальним для сучасного виховання у навчальних закладах є прилучення студентів до національних і загальнолюдських цінностей, захист їх інтересів, забезпечення умов для індивідуального творчого розвитку.

Головною метою виховання є допомога кожному стати всебічно розвиненою, гармонійною особистістю. Такою вона мислиться з давніх часів, відколи люди стали перейматися проблемами виховання підрастаючого покоління, турбуватися про своє майбутнє.

Автор статті поставила собі за мету показати, що під час викладання студентам вищих навчальних закладів фундаментальних дисциплін здійснюється не тільки процес навчання, а й виховання. Тобто, на заняттях з фізики та математики може відбуватися виховуюче навчання, яке передбачає єдність освітніх і виховних завдань.

Виховний ефект навчання забезпечують:

1. Емоційна насиченість навчання. Завдяки їй утримується увага студентів на об'єкті пізнання, власній дії, поведінці викладача, виникає інтерес до засвоєння змісту навчання. Наприклад, при вивченні з фізики теми «Енергія зв'язку атомних ядер» студенти дізнаються про «дефект мас». Це їх цікавить, вони стараються знайти відповідь на причину різниці в масах.

2. Поєднання ігрових та неігрових моментів. Ігрові моменти у навчанні формують культуру пізнання, волю й почуття. Наприклад, при вивченні просторових фігур, викладач застосовує модельний каркас і пропонує гру «Побудуй і представ». Студенти зображають фігури (призми, піраміди), вчать будувати їх перерізи, пояснюють як вони це роблять. При цьому в них формується вміння спілкуватися, самостійність у виборі і побудові математичної моделі, просторове мислення тощо.

3. Взаємоперехід позицій студента і викладача. Навчальні зусилля краще спрямувати не на дисциплінуючий мотив «так потрібно», а на усвідомлення студентом значення навчання для себе. Під час вивчення фізико-математичних дисциплін, викладач має можливість запропонувати студенту провести якесь дослідження, а потім поділитись одержаними результатами з іншими. Наприклад, дослідити явище електромагнітної індукції, розказати про те, що вони спостерігати, пояснити причину змін...

Стосунки між студентом і викладачем, що складаються в процесі навчальної діяльності, впливають на формування їх моральних якостей, закріплюються і розвиваються в інших видах діяльності. Вони одночасно спрямовані на формування позитивного ставлення до навчання, пізнавальної активності, потреби самостійного пошуку відповідей на конкретні питання, прагнення вчитися; на розвиток морально-вольових якостей (наполегливості, відповідальності, старанності), а також на виховання чуйного, доброзичливого ставлення до одногрупників, формування досвіду спільної діяльності.

Виховна сила навчання зумовлена не лише роллю викладача, а й потребою студента в отриманні нових вражень, знань і способів пізнавальної діяльності. Задоволення цієї потреби позитивно впливає на розвиток особистості.

Я.-А. Коменський був непохитним у своїх переконаннях, що люди можуть пізнати істину і діяти на основі її принципів, тому виховання і навчання є необхідною умовою вдосконалення життя суспільства. Виховання і навчання спрямовані на те, щоб студенти, які вивчають точні науки та суспільно-історичний досвід, були підготовленими до самостійної життєдіяльності, цивілізованого ставлення до природи, культури, інших людей, адаптації у світі, який динамічно змінюється [4].

Цілеспрямований виховний процес на заняттях з фізики та математики неможливий без передбачення його результатів. Йдеться не тільки про розвиток фундаментальних дисциплін, їх методичне забезпечення, а й про формування необхідних людині майбутнього особистісних якостей, умінь і навичок, основи яких закладаються не тільки у дитинстві, школі, а й у більш зрілому віці – під час навчання в інших навчальних закладах (училищі, коледжі, академії тощо).

Під час вивчення математики і фізики викладач ставить перед собою три цілі: навчати, розвивати та виховувати майбутнє нашої держати – всесторонньо-розвинену особистість.

Оскільки виховання є складовою вивчення фундаментальних дисциплін, то його потрібно розглядати як спеціально організований процес, взаємодію викладача і студента, спрямовану на формування у нього необхідних уявлень, навичок, якостей. У цій взаємодії студент є не тільки об'єктом, а й суб'єктом виховання, що означає рівноцінність особистісних якостей студента і педагога, визнання їх рівноправними учасниками виховного процесу.

К. Ушинський з цього приводу говорить, що студент – це «... джерело і результат педагогічної діяльності». Викладач ніколи не повинен забувати, що він виховує «не раба собі та іншим», а вільну, самостійну людину, яка з часом керувалася б своїм розумом і совістю та мала достатньо енергії для того, щоб виконувати вимоги і взагалі досягати того, чого прагне. Для цього потрібно розглядати особистість молодої людини не лише як елемент (нехай і центральний) навчального процесу, а як самостійне педагогічне явище [3].

У будь-якому заснованому на демократичних засадах суспільстві молодь слід виховувати так, щоб вона мала такі цілі життя, які усвідомлює як цінності і втілення яких прагне.

Філософія розглядає виховання як необхідну умову соціалізації особистості, соціально обумовлений процес. На нього покладено функції збереження, відтворення і розвитку культури, забезпечення історичного процесу зміни поколінь, формування людини майбутнього.

Повноцінна реалізація функцій виховання залежить від стабільності, цивілізованості суспільства, уваги, яку воно приділяє проблемам розвитку освіти й культури.

Виховання є головним чинником формування особистості студента, завдяки якому реалізується програма її соціалізації, розвиваються природні задатки і здібності. Задатки можуть бути реалізовані лише в активній життєдіяльності індивіда, у сприятливому середовищі, під впливом правильного виховання і навчання.

Російський психолог П. Блонський вважає, що студент «... не схожий на діамант, якому байдуже, як його шліфують, і який не є ємкістю, яку можна наповнити будь-яким змістом. Як і рослина, він засвоює з навколишнього середовища лише те, що відповідає його природі. Жодна людська якість не може бути розвиненою ...» в студента без виховання [5].

Опанування нових знань і вмінь, формування здібностей відбувається в процесі активної участі студента в різних видах діяльності, які запропонує викладач на своєму занятті: пізнавальній, предметній, ігровій, трудовій, навчальній та у спілкуванні. Молодь виховується не тоді, коли з нею ведуть розмови, повчають її, а коли вона отримує відповіді на питання, які її цікавлять, свідомо і самостійно бере участь у діяльності.

Розвиток активності досягається створенням ситуації, яка вимагає самостійного пошуку шляхів задоволення інтересів і потреб. Студент повинен розуміти корисність і доцільність своєї діяльності, бачити її результати. Від педагога, який прагне позитивно впливати на нього, вимагається багато знань, творчості і терпіння. Викладач, який навчає математики чи фізики має бути не лише вихованим, а й здатним до самовдосконалення.

За словами вітчизняного вченого Івана Беха, лише особистісно-орієнтоване виховання досягає розвивальної мети, оскільки воно спрямоване на усвідомлення вихованцем себе як особистості, на вільне і відповідальне самовираження [5].

Викладач на заняттях з математики та фізики повинен розвивати дослідництво, експериментування, самостійний пошук відповідей на різноманітні питання, цілеспрямованість поведінки і діяльності студентів, заохочувати до довірливих стосунків і вчити усвідомлювати їх свою роль у спілкуванні. Він дає студенту можливість відчувати себе господарем становища. Значущими для виховання є лише ті істини, які молоді люди здобувають самі. Це зобов'язує викладача налаштовувати молодь на самостійний пошук істини. Наприклад, перед вивченням теми «Закони відбивання та заломлення світла» можна запропонувати студентам підшукати матеріал (фільми, зображення) про ці явища у природі, створити презентацію і на занятті, на якому вивчатиметься вищеназвана тема представити її. Викладач обов'язково повинен звернути увагу інших студентів на той факт, що представлена робота виконана самостійно, відповідає тематиці, похвалити автора проекту.

Як висновок, доречно буде згадати у статті видатного давньоримського педагога, теоретика ораторського мистецтва Марка Фабія Квінтіліана, який наголошував на особливе значення виховного впливу викладачів на молодь, необхідність формування позитивних емоцій у студентів в процесі пізнання ними навколишнього світу. Педагоги, за його словами, повинні бути глибоко обізнаними в науках, бо немає нічого гіршого для виховання, як малограмотні люди, котрі вважають себе неабиякими знавцями і намагаються нав'язати своє нецтво іншим. Квінтіліан виступав проти примусу до навчання у будь-якому віці, бо це може відвернути людину від нього назавжди. Краще, щоб навчання було для студентів грою. Виправданою він вважав похвалу, яка дає змогу радіти від своїх успіхів, перемог у змаганні з ровесниками. Для цього варто використовувати різноманітні нагороди. А якщо молодь не хоче вчитися, нехай заздрить чийось успіхам [3].

ВИХОВНА СКЛАДОВА ВИКЛАДАННЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Брославська Г. М.,

комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Під час викладання студентам вищих навчальних закладів фундаментальних дисциплін здійснюється не тільки процес навчання, а й виховання. Тобто, на заняттях з фізики та математики може відбуватися виховуюче навчання, яке передбачає єдність освітніх і виховних завдань.

**ВОСПИТАТЕЛЬНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ПРЕПОДАВАНИЯ
ФУНДАМЕНТАЛЬНЫХ ДИСЦИПЛИН**

Брославская Г. М.,

коммунальное заведение «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия»

Во время преподавания студентам высших учебных заведений фундаментальных дисциплин осуществляется не только процесс обучения, а и воспитания. Т.е., на занятиях физики и математики может происходить воспитательное обучение, которое предусматривает единство образовательных и воспитательных задач.

- Список літератури:** 1. Амонашвили Ш. А. Здравствуйте, дети! – М., 1983.
2. Кузьмина Н. В. Методы исследования педагогической деятельности. – М., 1970.
3. Левківський М. В. Історія педагогіки. – К., 2003. 4. Педагогічний пошук. – К., 1988.
5. <http://konserg.ucoz.ua/index>.

*Васильєва І. Г.
м. Харків, Україна*

**ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЦІЛЕЙ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ**

Зростання ролі інформації, розвиток сучасної цивілізації з притаманними йому швидкими змінами технологій, розширення свободи людини ставлять перед вищою школою ХХІ століття завдання актуалізації її змісту та використання інноваційних освітніх технологій, спрямованих на розвиток і саморозвиток конкурентоздатної особистості.

Сучасні культурологічна та психолого-педагогічна науки виробили значну кількість теоретико-практичних знань із питань організації навчально-виховного процесу в вищих навчальних закладах. Впровадження сучасних освітніх технологій потребує нових підходів до управління, залучення до традиційної системи навчання і виховання принципово нових елементів, оскільки цей процес не зводиться лише до збільшення суми знань та розвитку професійної спрямованості майбутніх фахівців, а передбачає досягнення нової якості організації навчально-виховного процесу, урахування сучасних підходів до організації суб'єктів діяльності в процесі професійної підготовки.

Спрямування навчально-виховного процесу в розвивальному напрямку вимагає, насамперед, усунення деструктивних комунікативних домінант. А особливої актуальності в навчально-виховному процесі набуває створення розвивальної ситуації (під ситуацією ми розуміємо сукупність психолого-освітніх умов). Основним функціональним полем розвивальної ситуації у вищих навчальних закладах освіти є аудиторні та практичні заняття, де взаємодіють викладач та студент.